

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Ivris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

14 de Religiosis & Sumtib. funeru[m], & de mortui inferendo, & Luctu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

lit, nec malis speciosa proficit, in cap. sacris, de sepult. can. ubicunque, 13. q. 5.

¶ In communi tamen loco cœmeterii, proprius locus & alicuius familie esse potest, c. fraternitatem, c. 3. de sepult. ut terra sepulturæ aliquorum in principio deputata, vel ante consecrationem emta propriis eorum sumibus, vel ædificato sepulcro, cap. aurum, 12. q. 2. c. precaria 10. q. 2. alioquin enim, ut simoniaca, reuocatur venditio loci sepulturæ, neque pecuniam licet exigere, ut quis in cœmeterio communi sepulturam habeat, abolita omni in contrarium consuetudine, c. abolende, c. 13. de sepult. c. quæst. 4. est, & ca. precipiendum, 13. q. 7. c. ad hæc, de rel. domib. In concil. Tribu. c. 16. & concilio V. atheniensi sub Leone I. Papa & Theodosio, Cesar. c. 3. Quamuis enim in loco, qui priuato in sepulturam in cœmeterio venditur, nemo adhuc sepultus fuerit, tamen locus consecratus est: multo magis si in ecclesia. Et quæ religiosis sepulcris adherent, religio sunt, l. quæ religiosis, de rei ven. in P. ca. quisquis, & c. si cut antiquius, 17. q. 4. ideo vendi nequeunt, neque enim religiosum nunc solum locum facit illatio mortui, quemadmodum iure ciuili, §. religiosum, de rer. diuis. l. 2. §. religiosum, de rel. & sumt. funer. in P. Maria, in l. in tantum, §. religiosum, de rer. diuis. in P. ut antea purus videatur locus & vendibilis, ut in l. si monumentum, & ibi Bal. que respicit, ubi possit, sed initiatio seu consecratio. Sicut & apud Ethnicos interdum solebant sepulcra per pontifices & sacerdotes eorum designari, ut ait Strabo in 1.

¶ Proinde tamen ex indulgentia pontificis quisque sine simoniaca, propriam habere poterit sepulturam in ecclesia, vel cœmeterio alio. Et potest quilibet ecclesiam, vel cœmeterium in sepulturam ex arbitrio eligere, c. foror, §. seq. c. Ebron, & c. vos, 13. q. 2. c. fraternitatem, de sepult. salua quarta parte parochialis ecclesiæ debita, c. de his, super eo, de sep. ap. Greg. c. fin. eo. tit. in 6. cle. dudum, §. verum, de sepul. quæ secundum locorum consuetudinem definitur, c. cum super, & c. certificari, de sepul. Ibi enim, si alibi non eligatur, erit sepultura defuncti, ubi viuens suscepit sacramenta, c. 1. & c. in nostra, de sep. c. is qui, eo. tit. in 6. At si electa sit alicubi, cum iuramento non mutandi electionem, ibi sepeliendus est, ubi elegit, nec potest sententiam mutare, Specula, in tit. de instr. editio, §. compendiose, vers. quid si quis iurauit, & tit. de sep. vers. & nota quod si aliquis, secundum aliquos. Verum hodie hoc iuramentum interdicitur videtur, in c. 1. de sep. in 6. nisi ex voto, & nulla causa mutandi sit, c. si vero, de iur. iur.

¶ Sic tamen nec curio ecclesiæ, electæ & propriam alicuius sepulturam sua in ecclesia, alteri cedere potest eligente inuito, Bar. in l. 2. §. 1. de oper. pub. l. 2. & l. si plures, de reli. & sum. fun. qui non quidem dominium eius, sed vnum quæ situit: nisi ex iusta causa, quia non possit alius alibi commode sepeliri, ut notat Archidiaconus in c. precipimus, 12. q. 1. Ludou. Rom. ling. 688. vel si ius sepulture legetur, ut fieri potest, Bar. in l. 3. §. si quis, de sepul. viol. Electio tamen sepulture intelligenda est libera in iis, qui decedunt, non ratione eorum, qui ius sepeliendi habent. Siquidem morturi eligere possunt, eo quo dictum est modo: dummodo si donec sint, l. in gradatam, de mune. & bono.

¶ Siquidem tamen monachi non eligunt, sed ubi vel religionem professi sunt, vel nouitium agunt, vel conuersionem, sepeliendi sunt, vide Boer. decis. 175. Innoc. in c. nimis in 1. & ibi in glim verbo eligi, de excess. prel. c. 1. 16. q. 1. nisi longe ab his locis deficient, ut non possint eo transferri, c. fin. de sep. in 6. Tunc enim, ut peregrini eligere possunt, vel si non eligant in cathedrali ecclesia sunt sepeliendi, vel in parochiali eius loci, vide Boer. in d. decis. 175. Et si de non peregrinis agatur: non eligunt sepulturam impubes, c. licet, in pr. de sep. in 6. vel furiosi, c. si de success. ab intesta. Serui autem puberes eligunt, pro impuberibus, dominis eorum, Angelus Clauasius, in Summa in ver. sepultura, n. 7. Si electio nulla fiat sepulture, ibi sepelietur filius, ubi ante sepultus pater, etiam si eius non sit heres, c. Ebron, 13. q. 2. Oldr. cons. 255. & 257. l. vel quod, & ibi Ba. de relig. & sumt. fun. in P. vide c. licet, de sep. in 6. Mulier cum viro ultimo, c. 3. §. si de sep. in 6. c. vnaqueq, 13. q. 1. c. quos Deus, 33. q. 2. eligat autem si velit, c. de vxore, de sep. apud Greg. Spiritus cum matre, non cum patre: ut naturalis tantum cum patre, nisi essent parentes in dignitate, teste Angelo in Summa in verbo sepultura, n. 21. Illi etiam, qui mortuos inferendi ius habent, ex titulo de mortuo inferendo, & nunciis sepeliendi habent, ut ait Hostiensis in Summa, de sep. §. quid ius funerandi, & heredes in sepulcro eorum cui succedunt, l. 4. §. 13. de relig. & sumt. fun. C. Qui inferri possunt in sepulcra familiaria & hereditaria, vide apud Azonem in Summa, de relig. & sumt. fun. C. nu. 5. & 6.

¶ Sed tamen & ecclesiæ, in quibus sepeliri quis desiderat, ius sepeliendi habere debent: nam illud commune non est omnibus, sed tantum his, qui habent populum seu parochos, vel quibus ex priuilegio conceditur, Innoc. in c. 1. de sep. ut in c. nimis iniqua, & c. nimis praua, de excess. prel. c. priuilegia, de priuileg. c. ex parte, de sep. veluti concessum cordigeris, minoribus, & prædicatoribus, c. dudum, de sep. in cle. Si ecclesia interdicta sit vel cœmeterium, sepeliri nemo potest in illis, c. si ecclesia, de priuileg. in 6. c. si de sep. ideo quis in parochiali sepeliendus est, vel si ea sit interdicta, apud monasterium propinquum, Archid. in c. 1. de sep. in 6. ¶ Sed tamen & ex parte decedentium nullo modo conceditur sepultura, & denegatur in loco consecrato interdictis, c. cum in partib. de ver. sig. paganis, c. ecclesiam, & c. seq. de consec. dist. 3. Iudæis, hereticis etiam post mortem damnatis, c. sane presertim, 24. q. 2. c. si episc. de heret. cle. 1. de sepul. vltimariis publicatis, c. quia in omnibus, de vltim. cle. 1. & c. quamquam, de vltim. in 6. mortem sibi consciscuntibus, c. placuit, 23. q. 5. tutorem testamento relinquentibus presbyterum, c. neg. apud, 88. dist. ex D. Cypria, excommunicatis, c. sicut, de heret. c. si, de sepul. maiori vel minori excommunicatione, c. sano quod super, 24. q. 2. blasphemis, impœnitentibus, c. statutus, de maled. monachis proprium habentibus, c. super quodam, de statu monach. in torneamento morientibus, c. 1. de torneament. raptoribus non satisfaciuntibus, c. 2. de rapt. quibus interdictus ingressus ecclesiæ, c. his qui, de sent. ex. in 6. paruulis non baptizatis, ite vltimo supplicio affectis, certis demitis casibus, tot. tit. de cadam. penit. in P. Et in summa ecclesiastica deneganda sepultura iis, qui extra communionem ecclesiæ sunt, ut quibus non communicare debemus vituis, nec communicemus mortuis, c. ex parte, & c. sacris, de sep. quales & notorii peccatores & incorrigibiles, mortali peccato infecti, c. non estimemus, c. quæstus, c. quibus, c. pro obuentib. 13. q. 1. c. placuit, 23. q. 5. c. quicumq. clericus, 23. q. 7. ¶ Quod si huiusmodi, qui sepeliri prohibentur, facti in ecclesia, vel cœmeterio sepeliantur, polluitur locus, & reconciliari debet Deo, c. consultus, de consec. eccl. vel alta. exhumatis sepulcris, si ossa commode possint internosci, non aliter, c. sacris, de sep. Habebant in religione positum Ethnici etiam, ne in æde sacra vel loco publico sepulture deputato paterentur impios sepeliri. Quare refertur ex Lyfimachida Alexandrini Thebai. lib. 13. de sepultura Oedipi, populum Thebanum, neque apud se consecraturum eum sepeliri ferre voluisse, memorem multarum calamitatum, quas propter illum sustinisset. Prohibet & lex regia, mulierem pregnantem, si mortua, humari, antequam partus ei excidatur: qui contra fecerit, spem animantis cum grauida peremisse videtur, Martia, l. 2. de mort. infer. in P. Imperator, de stat. hom. l. pregnantis, de pen. in P. Iure tamen ciuili quoque inuenio prohibitum, ne quis sepeliatur in loco, ubi martyrum sunt reliquæ, l. 2. c. de sacros. eccl. ut inde colligi possit, in ecclesia non esse sepeliendum. Atque in concilio Moguntiaco, c. 52. constitutum, ut intra ecclesias mortuus sepeliatur: nisi episcopi, aut abbates, aut digni presbyteri, vel fideles laici. Concilium Triburienfe c. 17. can. precipiendum, 13. q. 2. & c. quibus, eod. vide Greg. li. 4. Dialog. c. 53. laicos ob miracula, quæ inde sepe contigisse dicit, omnino ab ecclesia arcer.

De religiosis, & sumtibus funerum, & de mortuo inferendo, & luctu. Cap. 14.

Lib. II. P. tit. 7. Wosenb. Meyez.

- 1 Edicta duo de iure sepulcrorum iuris ciuili.
- 2 Non licere transferre sepultos abque auctoritate superioris.
- 3 Capita edicti, Ne in alieno liceat sepelire, & ut funus liceat ducere, explicata, & de sumtibus funerum, & contra quos, qui impendit, agat.
- 4 Quæ impensa in funus tantum repetuntur, & quatenus, & qui fieri debent sumtus.
- 5 Pro quibus, & quando actio funeraria datur.
- 6 Quid contineat edictum: Ne quis prohibeatur mortuum inferre.
- 7 Ius inferendi mortui præscriptibile, non sepulcrum.
- 8 Leges circa mortuos sepeliendos honestatis.
- 9 Sepultura rationes quedam.
- 10 De legibus luctus mortuorum, & de pluribus luctus signis.
- 11 Prohibitum lugere milites Hierosolymitani sodalitiis.
- 12 Quæ persona lugeri debent, & quæ non.
- 13 Tempus, & modus lugendi maritis vxorum.
- 14 Modus lugendi, & luctus varius refertur.
- 15 De pompa exequiarum, & de ordine, quibus se habent.
- 16 De his, quæ sepeliebantur vna cum mortuis.

17 Sumptibus sepulturae modus impositus.

18 Ritus erga corpora mortuorum.

19 De Praeficiis.

1 N iure quoque Caesareo duo edicta praetoris inueniuntur, quae pertinent ad ius sepulcrorum: primum est, De religiosis & sumptibus funerum: alterum, De mortuo inferendo. In primo duae partes. Prima praetor edixit hunc in modum, in l. 2. §. praetor, de reli. & sum. fun. in P. lib. 11. tit. 7. Siue homo mortuus, ossa uel hominis mortui, in locum purum alterius, aut in id sepulcrum, in quo ius non fuerit, illata esse dicentur: qui hoc fecerit, in factum actione tenetur, & poena pecuniaria subicietur. Iure pontificio, qui alienum parochianum ab intestato mortuum sepelierit in alia, quam parochiali ecclesia vrbis, ubi mortuus est, tenetur ossa restituere, & beneficia inde suscepta, & alio modo componere, ca. ex parte, & ca. cum liberum, de sepult. apud Greg. ¶ Translatio ¶ sepulcrorum per edictum prohibetur, ne fiat sine auctoritate publica imperiali, seu pontificali, gloss. l. 8. & l. diui. 39. de relig. & sum. fun. in P. l. 1. & pen. C. eo. l. hereditas. de per. hered. in P. Et hinc olim narratur orta seditio, quod Macedonius Arrianus inuita magna parte populi, propria auctoritate arcam, in qua continebantur ossa Constantini Magni, de domo, in qua erat, in ecclesiam transtulerat. Quam rem indigne etiam tulit Constantius Imperator, tamen ipse quoque esset Arrianus: cum quod in ea seditione multi occubuerant: tum quia Macedonius corpus patris eius, absque ipsius consilio, transferre praesumerat, Socrates lib. 5. Histor. tripart. c. 32.

2 ¶ Deinde ¶ & iubetur, ne quis in alieno sepeliatur mortuus inuito domino, alioquin in factum actione teneatur, l. 2. de relig. & sum. fun. in P. & l. si plures, eod. Per quam qui agit, consequitur, aut vt tollatur quod illatum est, aut loci pretium restituatur: competitque tam heredi, quam in heredem actio perpetua, Caius in l. is qui inuit, 7. de religio. & sum. fun. in P. l. liberum. 9. eo. tit. Dehinc competit remedium, vt funus ducere liceat, hoc est, ne prohibeatur quis mortuum suum in sepulcrum inferre, l. ne corpora, 28. eo. Ne corpora mortuorum detineantur, neue via prohibeatur, & vt via ad sepulcrum praebatur, Vlpian. in l. si quis sepulcrum 12. cum seq. eo. tit. neue ob debitum inhibeat sepultura, §. hoc autem vt cum de app. cognos. in aut. Est & alia pars edicti de sumptibus funerum. Qui funeris causa sumptus factus erit, eius recuperandi nomine in eum, ad quem carere pertinet, iudicium dabo. Quo edicto is qui funeravit, persequitur id quod impendit, l. si quis sepulcrum, 12. §. praetor ait. de relig. & sum. fun. in P. ne insepulta corpora iacuerent, & ne de alieno, d. l. si quis, & l. si quis, §. sed est res, eo. quia funeretur. Pertinet itaque hoc iudicium contra heredem defuncti patrisfamilias, & eius bona. Et primum contra eum, cui funus faciendum testator delegauerit, d. l. si quis, §. funus, l. at si quis, §. fin. & l. si funeris, eo. d. si filiusfam. 31. §. si. eo. Ex persona tamen defuncti agit cum herede, & hereditate, quae representant defunctum, l. in eo, & seq. de ac. rer. do. P. cum quo pro funere eius impendendo contrahere videtur, l. de relig. & sum. fune. Et fit creditor hereditarius hac actione funeraria separati; eius bona ab heredum bonis petere potest, si illi sint pro suis debitis, creditoribus onerati, l. de separatio in P. Atque vt creditores testatoris, minuunt legata ab eo facta, & prius impensum, quam illi legatum, repetunt, l. at si quis, 13. §. sed est res legata, de reli. & sum. fun. in P. Minuunt enim bona, impensa in funus, l. scimus, §. in computatione, de iur. delib. C. & omni credito praepouuntur, si hereditas soluendo non sit, l. pen. de rel. & sum. fune in P. l. 1. §. pen. ad l. Falc. apud Iustinia. Quod si de funere procurato matrisfamilias agatur, quae virum habebat, eadem, quae de patrefamilias dicenda sunt: vt & heredes testamentarii, aliique proximi ab intestato succedentes, teneantur ex bonis, quae ultra dotem marito relinquuntur, l. Neratius, §. si. de relig. & sum. fun. in P. Quod si maritus dotem lucretur pacto, vel partem ex morte vxoris, pro portione dotis tenetur lucrata, in id quod facere potest, l. Celsus, scribit 22. cum s. ll. seq. de relig. & sum. fun. in P. l. in eum, eod. tit. quamuis pro aliis debitis mulieris, ex dote lucrata, maritus cum heredibus vxoris non contribuat, l. licet, C. de iur. dot. Si tamen alia causa diuortio facta lucratus sit, & alii nupta decesserit, non tenetur funeraria, l. si mulier 29. de reli. in P. Quod si nulla dos esset, tunc omnem impensam pater mortua praestabit, aut heredes eius mulieris emancipate. Et si neque heredes habeat, neque pater eius soluendo sit, maritus in quantum facere potest, pro hoc debito conuenitur: ne iniuria eius videatur, quondam vxorem eius insepultam relinqui, Pompon. in l. quod nulla,

28. de reli. & sum. fun. in P. At si dos modica sit quam lucretur vir, & funeris impensa vxoris eam excedat, dari poterit actio in superfluum in patrem, l. Neratius, 20. §. si maritus, de relig. & sum. fun. in P. Verum si agatur de expensis repetendis ab eo, qui funeravit filium filiamve familias, pater tenebitur, vt de in rem verso, in P. pro dignitate & facultatibus funeraria actione, Paulus in l. in patrem. 21. de relig. & sum. fun. in P. Si tamen filiusfamilias castrense peculium habeat, primum successores eius tenentur, deinde ad patrem peruenitur, l. si filiusfam. 31. de relig. & sum. fun. in P. Si pro filiafamilias quae nupta erat, quis impenderit, poterit solum contra maritum experiri, & si dotem is restitutus sit, vel pro parte vel in totum nondum recuperata dote: reputabit autem patri, vel ei cui restituenda, quod eo nomine praestitutum erit, sed in nondum, cum 2. seq. eo. in P. Porro qui seruum alienum, ancillamve sepeliuit, habet aduersus dominum funerariam actionem, l. si filiusfam. §. qui seruum alienum, eo. tit. Iulius Paul. lib. 1. recept. sent. tit. 29. in fine. Ceterum qui impendit, ita demum hos sumtus repetit, si animo repetendi fecerit: non vtique si sola humanitate, & pietate ductus faciat, & sepeliat. Vnde oportet testari quemque, quo animo funeratus: ne postea patiatur questionem, l. at si quis, §. sed interdum, de reli. & sum. fun. in P. Neque ¶ etiam omnia, quae impensa sunt in funus, semper restituntur, neque tantum, quantum factum est, sumtus nomine imputatur, si immodice factum est: debet enim haberi ratio eius, in quem factum est, & ipsius rei, quae ultra modum sine causa consumitur, d. l. at si quis, §. hoc actio, & l. si quis sepulcrum, §. sumtus funeris, de reli. & sum. fun. Funeris causa sumtus factus videtur is demum, qui deo fuerit, vt funus ducatur, sine quo funus duci non potest: impensum in elationem mortui: si quid in locum fuerit erogatum, in quem mortuus inferretur: impensa peregre mortuo, quae facta est, vt corpus perferretur: quodve ad corpus cultodiendum, vel commendandum factum sit: in marmor vel vestem collocandam, d. l. at si quis, §. funeris causa, §. Quare quod extra ¶ funus impensum erit, veluti in curam defuncti, vel in aliud, non veniet hac actione funeraria, d. l. at si quis, §. hoc actio. Neque haec etiam in funus impendenti datur, si possit quis impensa repetere alia actione, puta familiae erciscundae, vel simili, d. l. at si quis, §. Labeo, §. Accedunt ¶ superioribus interdicta. De mortuo inferendo, & vt inferre libere liceat, Quo quare, inquit praetor, illi mortuum inferre inuito te, eius est, quo minus illi eo caveo mortuum inferre, & ibi sepelire liceat, vim fieri veto, l. de mort. inferen. lib. 11. P. tit. 8. Item, quo illi ius est inuito te mortuum inferre, quo minus illi sepulcrum sine dolo malo edificare liceat, vim fieri veto, d. l. 1. §. praetor ait. Prohibere videtur inferre mortuum, qui prohibetur per viam ire vt inferat, vt prohibere videtur edificare sepulcrum, qui prohibet eam materiam conuehi, quae aedificationi necessaria est, d. l. 1. de mort. infer. l. veteris, de iure actusque privat. in P. si modo eius sit eundem aliter vero, si non sit, qui prohibet, non tenetur interdicto, d. l. 1. §. facere, de mort. infer. Et ita qui ius habet prohibendi ne in sui praedictum aedificetur sepulcrum, debet prohibere, & opus nouum denuntiare: nam factio opere non datur alia actio, quam quod vi aut clam, l. 3. eod. tit. Idem si quis mortuum vnum inferat, vbi ius non est, cui ius est prohibendi, debet prohibere in initio: aliter secundum inferre non potest prohibere, si sciens illatum primum tacuerit, d. l. 3. §. si. ¶ Et ¶ ita ius inferendi mortui praescribi poterit, remanente tamen sepulcro domini, l. monumentorum. 6. de reli. & sum. fun. quamuis longa possessio, ius non tribuat ei, cui iure non competit, l. pen. de mortuo infer. Eaque erat lex Solonis, quae in rebus in sepulchris, forum aut bustum, non vti capere, quae & explicat Cicero lib. 2. de legibus. Erat & lex, quae non vti capere, in sepulchris, rebus, sepulcrum ne deleant, neue in alienum funus inferant, Cic. 2. de legibus, & l. 2. de relig. & sum. fun. Circa funerariae leges sepulcrales plures ab antiquis latae fuerunt cum ad honestatem, tum ad sumtus componendos pertinentes, quarum aliquas, quae retulimus in titulo de sepulcro violato, omittimus, alias paucas referemus. ¶ Ad honestatem ¶ refero, quae primum de sepeliendis mortuis cauta sunt: eo quod ibi humanae conditionis memoria conferuetur, l. quidem de cond. in stir. et etiam illis sedem dantes, Paul. l. si quis eo animo, 40. de relig. & sum. fun. & veluti quietis locum. Qui sepultura caret, melius illi esset si esset abortiuus, Ecclesiastes cap. 6. Consultimus quoque publicae vtilitati, cuius inter est ne corpora insepulta remaneant, l. sum. person. 4. 43. de reli. & sum. fun. Athenienses decem Imperatores suos & quidem

dem a pulcherrima victoria redeuntes, capitali iudicio condemnantur, quod militum corpora, licet multis facultia interpellante, sepultura non tradidissent. Id enim nullo modo, nec pie negligi ac praeremitti posse putarunt: quod esset in more totius Graeciae solatio parentum viutorumque emulationi, vt tradit Valer. Maximus lib. 9. cap. 8. Tempore persecutionis Maxeuti in oriente, fame orta maxima, qua ferme omnis populus moriebatur, Christianorum apparuit longaeque vera pietas laudata & vulgata, quod cadauera, quae passim infepulta iacebant, sepeliebant. Niceph. Calix. lib. 7. c. 28. Euseb. lib. 7. Hist. ecclesiast. c. 20. & lib. 9. cap. 8. Viros labes & Galaad laudat David, quod sepelissent Saulem & Ionatham, 1. Reg. cap. 31. & 2. Reg. cap. 1. Et Tobias ob mortuos sepultos misericordiam consecutus, Tob. c. 1. & 2. Sub M. Antonio Philopho, propter multitudinem ex peste cadauerum, leges late astrictas de sepulcris. Quandoquidem canerunt, vt si quis vellet, sepulcrum fabricaret. Quod hodie, inquit Iulius Capitolinus, in M. Antonio, seruatur. Omitto ritus bustorum, dum cremari corpora solebant, exceptis paruulis. Nam moris non erat priscis, vt ait Plinius, lib. 7. hominem priusquam edito dente, cremari: quod & docet Iuuenalis, Satyr. 15.

Natura imperio geminus cum funus adultae Virginis occurrit, vel terra claudatur infans, Et minor igne rogi.

Quod pertinet tamen ad animam, non nocuit bonis priuari sepultura, quemadmodum martyribus & sanctis, vide D. Augustinum lib. 21. de ciuitate Dei, cap. 12. & lib. de cura pro mort. agen. cap. 2. Nam praeterea in conspectu Domini mors sanctorum eius, Psalm. 78. Et sepultura non animarum, sed corporum est receptacula animarum n. in superis, habitaculum, 4. Esdr. 7. & mansionibus illarum, celi, D. Ioan. Euangel. cap. 14. Neque etiam vel capillus de capite in corpore peribit, quin non resurgat, D. Matthaei cap. 10. Prodest tamen sepultura, vt memoria nobis illorum, qui excellerunt, sit, & pro iisdem sollicitus sumus, & amicitiae vinculum illis absentibus testemur: & ita sunt pro illorum ope, si egeant, oblationes, orationes, vigiliae, elemosinae, c. pro obeuntibus, & c. anima defunctorum, 13. quae 2. Nam & iuari defunctos viutorum orationibus defendit ecclesia catholica, Dionys. Aereopag. lib. de eccle. Hierarch. par. 2. & 3. Gregor. Nazianz. orat. 81. Hieronymus in vita Hilari, Augustin. lib. de cura pro mort. agen. & lib. 9. confessio. cap. 11. & 12. & de verb. apost. sermon. 32. concilio Carthaginensi. cap. 79. D. Ambros. de obitu Valentinian. concil. Africano: nec inanimiter viuos baptizari id est, poenitentiam agere, pro mortuis dixit Paulus, 1. ad Corinth. 15. In tunc lectu mortuorum quoque transigendo, honestatis lex necessaria fuit, tantus est enim adempti patris, matris, vxoris, liberorum, aut amicorum dolor, vt praeter modum plures se inde affligant, ac mortem sibi ipsi adfisciant. Interdum & aliqui vsque adeo ferrei & ingrati, vt nec luceant, nec luctus signa aliqua ferant, interdum & superbe contemnant. Proinde moderatus lugendi modus decretus, & personae, quae lugeri, quae vel lugere debeant distinctae. Sic res, quae in lugendo veniunt, personae, & modus lugendi obseruabuntur. Res sunt, vt marmora, vestes circa mortuum, vel mortuo concedendae, Lat. si quis, s. funeris, de reliq. & sum. funer. in P. curatio funeris, conditio sepulturae, pompa exequiarum, orationes funebres, vestes lugubres. Lugubria ea dicuntur omnia, quae luctum & dolorem vel mouent, vel retinent: signa moestitiae & tristitiae, quae diuersi generis fuerunt pro more nationum. Cum Pelopidas cecidit, inquit Plutarchus in vita Pelopidae, in acie, quam Thebais habebant contra Alexandrum Phoenem Persae tyrannum, milites eius Thebais, neque thorum posuerunt, neque frenos equis detraxerunt, neque vulnera altigerunt, postquam de morte eius audierunt: sed cum armis, & tum etiam puluere sordidi & calidi, ad cadauer quasi sensibus, hostium spolia certatim deposuerunt, equos totonderunt, ipsi quoque totius fuerunt: multi in tabernacula sua versis, neque ignem accenderunt, neque conati sunt. Silentium autem, & luctus tota castra occupant, quasi non gloriosissimam, & maximam vltoriam peperissent, sed a tyranno vincti, & in seruitutem redacti fuissent. Ex ciuitatibus autem vbi nuntius ad eas perlatus est, aderant, magistratus, & cum eis Ephebi, id est, puberes, & pueri impuberes, & sacerdotes, ad subeundum humeris cadauer, trophaea, & coronas, & totius corporis armaturas aerae efferentes, habine & orationes funebres, &c. Neoptolemus filius Achillis, postquam vindictam necem ex Alexandro necato a Philoctete vidit patris Achillis, initium lugendi fecit, & vna cum Phaeice, atque Myrmidonum exercitu crines sepulcro deponit, pernoctauitque in eo

loco, vt ait Dictys Cretensis, lib. 4. de bello Troiano. Idemque fecit Neoptolemus, postquam cremauit corpus Aiace, & in vnam cineres condidit, & tumulum erexit, tertio a funere die, cuiusque reges comam apud tumulum eius deposuerunt, idem Dicit, lib. 5. Refert Suetonius in Caligula, cap. 5. mortuo Germanico patre Caesaris Caligulae, regulos quosdam barbam possuisse, & vxorum capita rasisse, ad indicium maximi luctus. Alia signa luctus mortuorum, apud Phalaridem epist. 83. ad filias Stefichori, de morte patris, his verbis describuntur, & c. δαυρήσει Στεφίχου πατέρα, ἀλλὰ ὑμείδετε καὶ καθύπερθε, ἐν ἀνέβουλοιο ὑμᾶς, ὅτε εὐνοίης ἀεὶ ἐδίωκεν οὐ μόνον ἐχθρὸν ἐνὸν τῶν πατέρων, κατὰ τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν τοιαύτων ἀνθρώπων ἔδωκεν ὑμῶν, ὅτι ἐχθρὸν τῶν ὀλοφύουσι ἀεὶ ἐνοίους, ἀλλὰ ὁ βίος ἐξ ἡμῶν ὅτι τῶν ἐπὶ δαυρήσει ἀεὶ ὁ δόλος, id est, non est decens lacrymari, sed cantare de morte Stefichori, & in vniuersum, non quidem volo lamentationes & flagellationes, vel afflictiones corporum abiciere: non quia communiter hi afflictus omnibus accedant, sed quoniam miserorum sint, quorum non mors, sed vita vel potius mors deplorari debeat. Iulius Paulus lib. 1. recepi. Sent. tit. 21. cap. 3. qui vivit, inquit, abstinere debet conuiuio ornamentis, & alba veste. Atra veste enim lugentes olim utebantur, vt & innuit Statius, lib. 2.

Ipse etenim lectum nigra solatia pompe, Spectatunq. vbi scelus, & puerile feretrum — Produci.

Quamquam & mulieres in luctu olim veste alba vsas tradit Plutarchus, in problem. 25. Mortuo rege tantum apud Perlas, ignis, qui facer debatur, extinguebatur, donec funus esset absolutum. Et ita fieri iussit Alexander Magnus in funere Ephestionis, Diodor. Siculus, lib. 17. in 12. anno Alexandri. Inter tunc statuta tamen militum Hierosolymitanorum, tit. 4. qui de Hospitalitate inscribitur, cap. 12. sancitum a magno magistro seu generali illorum praefecto Claudio de la Sangle, vt honestissime quidem fratres, & milites illorum sepeliantur: sed ne posthac vilis, siue fuerit frater, siue secularis, pullatus omnino, siue vestitus veste lugubri funus sequatur, neque etiam ipsius magistri, vbicumque mortem obierit: idque, vt opinor, vt mortem despiciere, vel non timere adfiscant.

Personae tamen quae lugeri debent, sunt parentes & liberi vtriusque sexus, nec non & ceteri agnati vel cognati, secundum pietatis rationem & animi sui patientiam, prout quisque voluerit: qui tamen eos non luxerit, non notatur infamia, l. parentes, 23. de iis qui notant infam. lib. 3. P. tit. 2. sic intellige gl. si eius tit. Vxor viri lugere non compelluntur, sponsae nullus etiam luctus, l. vxores, 9. de iis qui not. infam. in P. Et more maiorum, non solent lugeri hostes, vel perduellionis damnati, neque suspensio, neque qui sibi manus intulerunt, non tadio vitae, sed mala conscientia, Vlpia. in l. libero. rum, 11. de iis qui not. infam. in P. Vxor tamen tunc vero per decem menses olim virum luxisse arguit, quod scribit Ouid. in 1. Fastorum, de anno decem mensem Romuli agens:

Est tamen & ratio, Caesar, quae mouerat illum, Errorumq. suum, quo tueatur, habet. Quod satis est vtero matris dum prodeat, infans, Hoc anno statuit temporis esse satis. Per totidem menses a funere coniugis vxor, Sustinet in vidua tristia signa domo.

Annus autem postea lugendi mulieribus viduis a tempore mortis mariti impositus est, & non lugentibus, aut intra id tempus nuptias repetentibus, poena dicta infamiae, l. de iis qui not. infam. in P. cui & alia addita, in l. 1. C. de secund. nupt. lib. 5. tit. 9. maxime propter metum, ne familiarum fieret confusio, & turbaretur generatio prioris mariti, l. liberorum, S. est talis, de iis qui not. infam. in P. Et proinde tempus interceptum anni in properante ad secundas nuptias, infamia iure ciuili punitur tantum, remissa infamia, si non ferat insignia luctus, l. decreto, 15. ex quib. cau. infam. irrog. lib. 2. Cit. 12. Remissa etiam iure canonico poena nuptias acceleranti intra tempus luctus, c. pen. de sec. nupt. In Chabda tamen ciuitate, quae est inxta ciuitatem Tangast in finibus Indiae, vnde Torca, praefectum mortuum lege ita iubente, coniuges eius perpetuo lugent, neque vnquam a sepulcro discedunt pulla veste induta, & capite nouacula raso, Niceph. Calix. lib. 18. Hist. cap. 30. Seneca porro lib. 7. epist. annum tempus foeminae ad legendum constitutum fuisse a maioribus scribit, non vt tamdiu lugerent, sed ne diutius. Viris lugendi legitimum tempus nullum est, quia nullum est honestum. Sequuntur tamen recte mores locorum, in quibus degunt.

14 ¶ Modus ¶ funerum & luctus etiam varius, ea que de re cauit lex decemuiralis, *Extenuatio summi tribus vicinis & vinculis purpure, & decem tibiisibus, tollitq; lamentationem, ut ait Cicero, 2. de legib. & Solon apud Plutarchum, in vit. Solon. Mulieres inquit genasue radunt, neue lessum funeris ergo, habent. Cic. 2. de legib. Laniabant quippe genas & faciem, qui olim lugebant, ut innuit de Anna Didus lotore loquens Virgilius, 4. *Æneid.**

*Audit exanimis, trepidosq; exterrita vultu
Vnguis ora foror sedans, & pectora pugnis
Per medios ruit, ac morientem nomine clamat.*

Diuellere & comam in luctu mortis, ut facit apud Homerum, *li. ad. 10.* Agamemnon & Actianus. Addebatur & funeribus Tibia, ut Ouid. 6. *Fastor.*

*Cantabat, moeste tibia funeribus. Et Statius in Thebaide.
Cui signum luctus cornu graue iungit admissa
Tibia, cui teneros suetum producere manes.*

Aderat & aliquando tuba, verum in nobilium funeribus olim tuba, in pauperum & plebeiorum tibia, canebant antiqui, *Turneb. in 2. Cicer. de legib.* Eo pertinet quod scribitur a D. Matth. defuncta filie et iudam principis, rogatum ab eo Dominum Iesum Christum, illuc peruenisse, & inuenisse imbi tibiicines, & turbam tumultuantem, *D. Matth. c. 9.* Erat & fanus censorium vitarum saepe maioribus, quo mortui ceremoniis omnibus & pompa amplissima efferebantur, solum non nisi magis viris & de republ. bene meritis tribui. Imperabat praconi suo praetor ex senatus decreto, ut tale funus indiceret: inde *funus indicatum*, apud Suetonium, *in Iulio c. 8. 4.* Erat apud Pompeium festum 9. indictum.

15 ¶ Celebritas supremi diei & officium funebre, quod in funere exequitur, exlequitur sunt. Adest ¶ & pompa, & exlequiarii maior solemnitas in sepeliendis viris de Republ. bene meritis, ut in Lucilio Longo, funus factum apud Coru. Tacitum, *lib. 4.* Angusto Octauiano, apud Dionem Cassium, *lib. 48. hist. Rom.* Aderant in funere diceudo accensa faces, *Corn Tac. dum agit de Augusti funere Virgil. in lib. Æn. dum de Pallantis funere agit. lecti funebres, Florus lib. 4. 8. epi. Livii.* praecedebant sacerdotum collegia, *Appian. in Sylia funere.* & praeferebantur omnia mortui ornamenta, maiorumque imagines. Procedebant funus more prisco, sequebantur homines, quasi post ipsum defunctum morituri subsecuturique, a quibus dicebatur, *valenoste sequemur.* Inde & dicta exlequitur, ut apud Donatum legitur in illud *Petronianum, funus interterim procedit, nos sequimur.* Et si aliquando alius ordinatus, praecedente pompa sequente mortuo, ut apud D. Hieronymum legitur de funere *Blesilla. epist. ad Paulum de dormitione Blesilla.* Legimus autem & apud D. Lucam in funere filii viduae turbam ciuitatis multam adesse, cum Dominus eum suscitauit, *D. Lucas c. 7.*

16 ¶ Simpliores ¶ homines aliquando decedentes inebat se sepeliri, secumque ornamenta quaedam: quod non facie dum tamen iuriconsulti tradunt, nec voluntariis defunctorum circa funus illegitimus obediendam, *luc. si quis § funeris, & sequen. de relig. & iur. funer. l. fin. §. fin. de aur. & a. gen. leg. l. seruo alieno. §. fin. de leg. 1.* Inuehitur in eos, qui sepelira magna, ut trophaea, aedificant, *Diasus Chrysostronus homil. in Pjal. 38. tomo 1.* Scribit tamen Iosephus, *lib. 7. antiq. c. 16.* Salomonem, Dauidem patrem cum multis diuitiis sepelisse, & ab eius sepulchro Hircanum pontificem, ut liberaret ciuitatem ab obsidione Antiochi filii Demetrii. accepisse tria millia talentorum, Herodemque partem accepisse. Refert Athenæus, *lib. 4. tit. 18.* aliquem aureos nummos multos deglutisse cum in extremis laboraret, & ita mortuum: alium in lago aurum confuisse eoque se induisse, & inisse familiaribus suis, ut eura ita indurum sepelirent, neque viderent, aut cultum quandam adderent. ¶ Syracusii ¶ funebrem pompam prisco more supra modum sumtuosam excoluerunt, sumtus tamen in funeribus confuetos, postea praescripto modo coeuerunt, adiectis etiam in lege funerum actionibus, *Diodor. Sic. lib. 11.* Cyrus, *Xenophon. lib. 8. Cripied. rex Persarum* moriturus iam, & sepulchrum sibi eligens, iussit filiis suis, ut corpus suum tantum terra conderent, ut intra commune omnium rerum matris gremium, non autem auro vel

17 argento. ¶ Sepeliebantur sentim antiquitus mortui terra, *Gen. 23. 47. 49. 50. Tob. 4.* non autem vrebantur nec Romae quidem, vique ad tempora Syllae, *Cicero 2. de legib.* qui voluit cremari, metuens, ne tallionem reciperet erutorum corporum sepulchorum, *Plin. lib. 7. cap. 5.* Et scio barbarorum quosdam corpora suorum vultibus lanianda insepulta proiecisse: alios in flumina, alios suos senes de rupibus praecipitasse, ut hyperboeos, *Pinus lib. 4. cap. 12.* alios viuas vxores cum cadaveribus maritorum in rogam

iniicere solitos, ut Erulos, *Procopius. lib. 1. de bello Gothico.* Sed hæc filenda potius puto, ut ritus crudelis Sytharum in sepultura regum, cum quibus & quinquaginta regis micistros inglabant, *Herodotus in Mesopot. Et Indorum, cum quorum cadaveribus vxores vitam relinquebant, Oulor. 2. Max. lib. 2. ap. 2.* ¶ Inuentum ¶ Phrygum, Præfica sunt: quæ erant mulieres conducticia, quæ ex aliorum animo, mortes quæ ad se nihil perituri bant, cum mercede deslebant. Naniamque, quod Phrygium ve. H. b. r. am est vocabulum, seu Latine lessum agebant ad tibiam. Quod innuit Varro, *lib. 4. de vita popul. Roman. lib. 1. inquit, a muliere qua optima voce esset, Pergama laudari, deinde Naniam canari postquam ad tibiam, & ad fides eorum, qui iudis Troicis custodissent.* Hæc mulier olim vocitata fuit Præfica, vique ad secundum Ponticum bellum. Et Papinius in *Epicædio patris.*

*Vi Pharios alta fecta pietate dolores,
Migdonioq; colani, & non sua funera plorant.*

De Xenodochiis, & aliis piis locis.

C A P. 15.

1 Remissive de his ibidem.

DE Xenodochiis, ¶ prochorophis, & aliis collegiis piis & religiosis, diximus in personis ecclesiasticis suis locis, & de deferenentia beneficiorum horum, & aliorum, nempe lib. 15. cap. 28.

De feriis, festisque, & profestis diebus.

C A P. 16.

Lib. 2. P. tit. 12. Lib. 2. Decret. tit. 9. Lib. 3. C. tit. 12. *M. J. M. J. M. J.*

- 1 Festorum institutionis causse.
- 2 Dierum diuisio in festos, profestos, & intercosos.
- 3 Ferie publicæ, familiares, propriae publicæ, rusticae, conceptinae, imperatiuæ, aut nundinae, & de singulis: Item de nomine ferie.
- 4 Feriarum, alia in honorem Dei, quaedam ad homines pertinent.
- 5 Statua ferie, que apud Hebræos, & Ethnicos.
- 6 Festa nobis Christianis, que mobilia & immobilia.
- 7 Quæ ferie conceptinae Ethnicos, & nobis.
- 8 Quæ ferie messium aut vindemiarum tractari a magistratibus possunt: idem nu. 20. 23. 25.
- 9 De Ferie nundinarum.
- 10 Ferie publicæ vel alterius latitæ, de festo seruorum, cantorum, & de aliis, lagophoria saturnaliibus, carnisprinio, & Iudeorum saturnaliibus de festo phurim, seu sortium & aliis eorumdem.
- 11 Veneris festum de gustandis viniis.
- 12 De feriis imperatis seu epicinis aut indictis ex variis causis capitarum ciuitatum, vel oriarum, renouari imperii, vel ob alias res prospere gestas, & in honorem principis, aduentus iucundi principis. Constantini & Helena festum: b. l. c. 1. & indictum quale ieiunium Padoarum ob incensam Hierosolymam.
- 13 Romanis festum nullum aratum, ut aliis nationibus.
- 14 Ante prodios fastos pontifex iunior futuris fortis nuntiabat: & quomodo luna obseruata.
- 15 Incipiebant apud Hebræos, & Romanos menses a luna noua, & inde fasti computabantur.
- 16 A quibus abstinentium feriarum diuinarum tempore, & de superstitionis in eo Iudeorum.
- 17 Nundinae & mercatus diebus festis inhibiti.
- 18 Venari festis diebus a Carolo Magno prohibitum.
- 19 Nefasti & fasti dies cur dicti iustitii.
- 20 Quæ tempore festorum iudicialia non possunt fieri, & que possunt.
- 21 Festis diebus in dacia olim inter hostes & exercitus.
- 22 Capite damnati ob mysteria diuina violata.
- 23 Quid denicales ferie, & quid in his prohibitum agere: & que feralia & parentalia.
- 24 Festi dies interdum si plures sint, quam operibus vacari possit, restringuntur & expunguntur: ut ab Episcopo, & quomodo.
- 25 Quibus sacris diebus prius Christianus animum intendere debet, & que debeant ex abusu recepta reuocari.
- 26 De non colendis calendis Januarii.
- 27 Sirene calendis Ianuarii dantur.
- 28 Lato ¶ tradit. 2. de legib. Deum, genus hominum laboribus natura preffum, miteratum, haud abs re in laborum remissionem, solemniam illis sacra, festaque in ipsorum Deorum honorem instituisse.